

KRIZA RASTI, VENDAR KRIZA

Triindvajset glasovanj — začela so se 9. in zaključila 24. decembra — je bilo potrebnih, da je Italija dobila novega predsednika republike. Bil je torej pravi »maratonski tek«, ki ni utrudil samo neposredno prizadetih »velikih volivcev« (senatorjev, poslancev in predstavnikov avtonomnih dežel), temveč tudi in predvsem široko javnost, kajti ta kratkomalo ni mogla razumeti, kaj se dogaja v rimskem parlamentu, še manj pa je mogla to dogajanje opravičiti.

V resnici so zadnje volitve predsednika republike najbolj zgovern dokaz in najpristnejši odraz globoke krize, ki jo v zadnjih časih preživlja italijanska družba in posredno tudi njene demokratične državne in politične institucije.

Četrto stoletja demokracije je prineslo italijanskemu ljudstvu tolikšen gospodarski napredek, da je Italija danes med prvimi desetimi najbolj industrializiranimi in razvitimi državami na svetu. To je vsekakor lepa uvrstitve, ki jo Italiji marsikdo zavida. Res je, da je ta uspeh predvsem zasluha italijanskega delovnega ljudstva in njegovih podjetnih ter iznajdljivih gospodarstvenikov, a je prav tako res, da je bil takšen in tolikšen napredek mogoč, ker je italijanski vodilni politični razred v temeljnih in bistvenih zadevah vendarle trdno ostal zvest idealom demokracije in svobode, kot jih je izoblikovala ustava, ki je sad odporniškega, protifašističnega in zato protitotalitarnega gibanja.

Če po eni strani vse to kvalificira italijanski vodilni razred in predvsem neizpodbitno dokazuje odločno prednost demokratičnega, pluralističnega političnega režima pred kakršnimkoli totalitarizmom, po drugi strani še ne odvezuje istega vodilnega razreda pred novimi obveznostmi, novimi pobudami in nenehno, vsestransko angažiranostjo. Vodilni razred se mora predvsem zavedati, da ni neka sama vase, cehovsko zaprta družba, temveč si mora venomer prizadevati, da ostane pristen izraz in odraz širokih ljudskih množic, ki so ga po razvejanem mehanizmu politične demokracije pooblastile, da skrbi za njihov splošni blagor in za njihov napredek.

Zakaj danes kljub ogromnemu napredku in kljub zavirljivim doseženim uspehom na vseh področjih govorimo, da se Italija nahaja v krizi, ki da je prišla do izraza tudi pri predsedniških volitvah?

Mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da ta kriza ni posledica nekega v bistvu zgrešenega, še manj pa gnilega sistema, ki bi ga bilo treba korenito spremeniti ali celo zamenjati z novim. Gre po našem predvsem za tako imenovano krizo rasti, ki je zatorej v bistvu zdrava in celo koristna ter jo lah-

KAJ BO PRINESLO LETO 1972?

Nekateri se obračajo k vedežavcem in vedežavkam, da bi jim napovedali, kaj jih čaka v novem letu. Tisti, ki se ukvarjajo z javnimi zadevami, tega sicer ne delajo (razen morda na skrivaj) in še najmanj časniki, vendar so prav tako radovedni, kaj bo prineslo leto, ki se začne. To skušajo uganiti ne iz kavne gošče v skodelicah ali iz kart in kristalnih krogel vedežavk, ampak iz logike in splošnih zakonitosti političnega, gospodarskega in socialnega dogajanja v svetu. Vse javno dogajanje ima namreč svojo logiko in svoje notranje razvojne zakone, in če že ni mogoče uganiti vnaprej usode posameznega človeka, je prav po tej logiki in razvojnih zakonih samih mogoče sklepati na prihodnost.

Najprej nas seveda zanima, kaj bo prineslo novo leto naši narodni manjšini v Italiji. Po vsem, kakor so stvari zdaj napeljane,

ko odpravimo, če jo začnemo pravočasno zdraviti z ustrežno in pravilno terapijo.

Zdravljenje bi se moralo začeti predvsem in najprej pri posameznih političnih strankah, ki postajajo vedno manj tisti naravni rezervoar idej in pobud, kovačnica vodilnih mož in posrednik ljudskih teženj in potreb ter dejansko čestokrat le odskočna deska, s katere marsikdo zasede odgovorna ali dobro plačana mesta, ne da bi zanje imel ustrežno moralno in strokovno kvalifikacijo.

Prva in neposredna posledica tega je odločno pretirana politicizacija vseh področij človekovega udejstvovanja, in sicer politicizacija v ožjem smislu besede, to je, da je tvoje službeno mesto največkrat odvisno od strankarske izkaznice in ne od znanja, ki ga pokažeš na natečajih, kot je med drugim napisano črno na belem v ustavi.

Drugo zdravljenje pa bi se moralo začeti s čimprejšnjo uvedbo vseh tistih reform, ki sta jih vlada in parlament že davno napovedala, a o njih še ni ne duha ne sluha. Gre tu za reformo šole, socialnega skrbstva, davčnega sistema, zakonikov itd., kar bi moralo biti že davno izvedeno, če bi hoteli spoštovati duha ustave in hkrati spremljati ter usmerjati rast in razvoj družbe.

Predsedniške volitve so po našem postavitve v jasno luč široko problematiko, s katero se bodo morali ukvarjati odgovorni in pristojni ljudje v državi. Demokratične politične stranke, ki so iz teh volitev izšle — vse, brez izjeme — moralno in tudi drugače hudo ranjene in razcefrane, bodo sredi tega meseca, ko bo vlada morala preveriti svojo večino, prisiljene se resno spopasti z vsem, kar tare današnjo italijansko družbo. Upati je, da ne bodo zamudile priložnosti, ker bi to utegnili biti usodno za vse.

D. L.

lahko pričakujemo, da se bodo še nadalje boljšali odnosi med manjšino in predstavniki oblasti večinskega naroda kot tudi splošno ozračje sožitja, če izvajamo osamljena novofašistična izzivanja. Po drugi strani pa je prav tako gotovo, da si naša manjšina niti v tem letu ne more obetati nobenega pravega preobrata na boljše, kajti ta ni toliko odvisen od večinskega naroda ali od oblasti, ampak predvsem od nas samih, od naše zavednosti in volje, da se ohranimo in krepimo. Take zavednosti in volje pa je med nami vse premalo, začeni s tistimi, ki naj bi ju dramili in krepili v drugih. Lani je sicer prišlo do skupnega nastopa za sprejem pri predsedniku vlade, da so mu predstavniki naših glavnih »krovnih« političnih in drugih organizacij predložili osnovne zahteve naše manjšine, toda pri delu na terenu te volje po skupnem nastopanju še vedno ni čutiti. Še vedno smo kot manjšina takorekoč razrezani na ideološke tabore, ki nimajo med seboj nič skupnega, kvečjemu da se znajdejo ljudje iz različnih taborov kdaj pa kdaj istočasno pri kakšni predstavi Slovenskega gledališča ali pri kakšni športni tekmi.

Še vedno pošilja le del naših ljudi otroke v slovensko šolo. Še vedno spada večina ljudi v naši manjšini v tisto kategorijo, ki nikoli ne vzamejo v roke slovenskega časnika ali slovenske knjige in so komaj še sposobni, da se izražajo v razumljivi slovenščini — da o knjižni slovenščini niti ne govorimo. Za naše javne zadeve so brezbrizni, in ker ne berejo naših časnikov in ki gledajo, kadar pa imajo čas, samo italijanske televizijske programe, so tudi nedosegljivi za vsakršno vzpodbujanje k večji narodni zavesti. Naše krovne organizacije, politične in prosvetne, pa grešijo v tem da se vdajajo prazni retoriki, sestavljajo resolucije in spomenice ter ponovno polnijo z njimi svoje arhive, nobena pa se ne zanima za delo med ljudmi, za usodo naše delavske mladine, ki dela v tujih podjetjih, posebno zasebnih; nihče razen požrtvovalnih posameznikov ne opravlja sociološko-političnih analiz med našim ljudstvom. Nihče ne ve, koliko nas Slovencev dejansko je v Italiji, kako poteka asimilacija, kakšna je narodnostna usoda otrok iz mešanih zakonov, koliko »slovenskih« družin je res še slovenskih, kako se drobi naša zemlja in prehaja v tuje roke, zakaj se toliko naših deklet poroči s tujci in zakaj se toliko naših visokošolcev poroči z dekleti večinske narodnosti.

Težko je pričakovati, da bo letos zajel našo manjšinsko skupnost val novega navdušenja in zavednosti, če se ne zgodi kaj izrednega. In na tak val se tudi ni zanašati. Rajši naj bi začeli s podrobnim in načrtnim delom, sestavili programe in zanesljive, resni-

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 9. januarja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 10.15 Poslušali boste. 10.45 Za dobro voljo. 11.15 T. Seliškar »Jadra na robu sveta«. Mlad. zgodba. Dramat. J. Lukeš. 11.35 Ringaraja za naše malčke. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi predstavlja Naša gospa. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.45 Miniaturni koncert. 16.30 Šport in glasba. 17.30 H. Lebert: »Glas izpod mosta«. Rad. drama. 18.30 Priljubljeni pevci. 19.00 Motivi s filmskega platna. 19.30 Bednarik: »Pratika«. 19.45 Mali ansambli. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Lahka glasba. 21.00 Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti. 21.20 Semenj plošč. 22.00 Nedelja v športu.

♦ PONEDELJEK, 10. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Novosti na mladinskem knjižnem trgu«. 12.10 Pomenek s poslušavkami. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Mladina v zrcalu časa - Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (ponovitev). 18.50 Slavni orkestri. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Glasbeni drobiž. 19.40 Zbor »A. Illersberg«, vodi Gagliardi. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Pesmi brez zatonov. 21.00 Kulturni odmevi.

♦ TOREK, 11. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Trobentač Alpert in »The Tijuana Brass«. 12.10 Bednarik: »Pratika«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.50 Veliki mojstri jazza. 19.10 Avgust Černigoj, umetnik in vzgojitelj. 19.20 Otroci pojò. 19.30 Nekoč je bilo... 19.45 Moški zbor »Valentin Vodnik« iz Doline vodi Ota. 20.00 Šport. 20.35 Puccini: »Sestra Angelika«, opera enodejanka. 22.40 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 12. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Novi koledar«. 12.10 Brali smo za vas. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - Slovenščina za Slovence - Kako in zakaj. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (ponovitev). 18.50 Kvartet Gaslini. 19.30 Higiiena in zdravje. 19.20 Glasbeni vrtljak. 19.30 P. Raimondo Spiazzi: Kristusov nauk v sodobnem svetu - »Dostojanstvo človeške osebnosti«. 19.45 Pesmi in plesi iz Provanse. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (21.10) Za vašo knjižno polico.

♦ ČETRTEK, 13. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Saksofonist Parker. 12.10 »Kulturni krožek Devin-Stivan«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Slovarček sodobne znanosti - Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost. 18.30 Ljudska glasbila, prip. J. Strajnar. 18.45 Glasbena beležnica. 19.10 F. Catalano: Zgodovina italijanskih političnih strank: »Politične struje od konca 18. stoletja do leta 1860«. 19.30 Pisani balončki. 19.50 Glasbena spremljava k pravljicam. 20.00 Šport. 20.35 C. Arpino: »Očetova modrost«. Enodejanka. 21.15 Večerni sestanek.

♦ PETEK, 14. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): »Bouaké - primer ljubezni do bližnjega«. 12.10 Pomenek s poslušavkami. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Govorimo o glasbi. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (ponovitev). 18.50 Sodobni slovenski skladatelji. Osterc: Mouvement symphonique. Orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane, vodi Danon. 19.10 Slovenski narečni dokumenti: »Dve pismi Marije Isabelle Marenzi iz leta 1686«. 19.20 Novosti v naši diskoteki. 19.40 Vokalni oktet »Planika« iz Gorice, vodi Valentinčič. 20.00 Šport. 20.35 Gospodarstvo in delo.

♦ SOBOTA, 15. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Veseli motivi. 12.10 A. Kuhelj: Svet leta 2000: »Kruh za šest milijard«. 12.25 za Vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 16.10 Glasbeno popoldne. 16.50 Jazz. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu - Jaz vem, in ti? 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. Duo Simini-Silvestri 19.10 Družinski obzornik. 19.20 Po. pevkarji. 19.40 Zbor »Slovenskih madrigalistov« vodi Bole. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji.

Strašno maščevanje nad kolaboracionisti

Znana italijanska čarnikarka Oriana Fallaci, ki se znajde povsod tam, kjer se dogaja kaj dramatičnega, je poslala tedniku »Europeo« strašne fotografije o pokolih Bengalcev, ki so sodelovali s pakistanskimi okupatorji in baje pomagali Pakistancem pobijati bengalsko prebivalstvo in ga terorizirati ter poganjati z domače zemlje. Tik pred osvoboditvijo Dacca so tudi pobili kakih 200 najuglednejših bengalskih izobražencev. Toda maščevanje je strašno.

Fotografije prikazujejo, kako bengalski gverilci, pripadniki prostovoljskih enot Mukti Bahini, z bajoneti koljejo »razakarje«, kolaboracioniste. Z vrvo povezane so gonili na neko športno igrišče v Dacci in jih tam prebadali z bajoneti, drugega za drugim. Medtem ko so počasi ubijali enega, so morali drugi sedeti na travi zraven njega in gledati, dokler niso prišli sami na vrsto, drug za drugim. Najprej so jim prebadali ude in tiste dele telesa, kjer ni življenjsko važnih organov, da so dalje časa trpeli, šele potem so jih prebodli do smrti. Tesno okrog mučenih je zgrnjena množica, med njo tudi majhni dečki, ki z užitkom gleda in rjove ob vsakem sunku z bajonetom »Joy Bangla!« (Naj živi Bengalija!). Nekateri so vneto fotografirali. Pokolov se je udeleževal tudi eden izmed najvišjih poveljnikov ben-

galskih gverilcev Abdul Kader Siddiqui, ki so ga Indijci potem aretirali.

Ni dvoma, da so si nekateri s svojimi hudodelstvi zaslužili strašno kazen, verjetno pa je tudi, da je v prvem navalu besa in maščevalnosti padla marsikatera nedolžna žrtev, ki je bila po krivem obdolžena, kot se ob takih priložnostih vedno dogaja, če ni sodne oblasti, ki bi pravično in po zakonih obsodila krive in osvobodila nedolžne.

Medtem se gre novi predsednik Bhutto v Rawalpindiju smešne in nevredne igre, da skuša prisiliti še vedno ujetega bengalskega voditelja Rahmana, da bi pristal na novo »federacijo« med Bengalijo in Zahodnim Pakistanom. Bengaliji obljublja v taki federaciji seveda popolno samoupravo. Tudi če bi ujetnik Rahman kaj takega obljubil, v Dacci seveda tega ne bo nihče upošteval. Bangla Deš — Svobodna Bengalija — je zdaj dejstvo, ki ga ni mogoče preklicati brez nove vojne. Priznati ga morajo tudi Združene države, ki so se v vojni postavile na stran Pakistana.

★

Tik pred novim letom je nenadno umrl v Ljubljani arhitekt Borut Kardelj, edini sin Edvarda Kardelja. Zapustil je ženo Ivo — znano gledališko igralko Ivo Zupančič — in sinčka Janeza.

KAJ BO PRINESLO LETO 1972?

(Nadaljevanje s 1. strani)

coljubne analize ter se lotiti zdravljenja. Gotovo, da se da še veliko rešiti, in potem bi lahko začeli misliti tudi na napredovanje, na reševanje že močno ogroženih narodnih postojank in na ponovno osvajanje tistih, ki se zdijo že izgubljene — kajti slovenstvo se je vedno izkazalo za izredno trdoživo, kot rastlina, ki lahko prenese tudi dolgo obdobje pod snegom in dolge sušne dobe. Toda potrebno je vedeti, kaj hočemo, potrebni sta navdušenje in zavzetost, predvsem pa realistična presoja in trdo delo. Znebiti se moramo miselnosti neprestanega »zahtevanja«, lažne predstave, da nam bodo odnekod z višjih mest vrnili našo zavednost in narodno moč. Ne, to moramo pokazati in dokazati sami, potem nas bodo upoštevali tudi drugi in nam tudi priznali naše pravice, čeprav neradi.

Zato bi bil že uspeh, če bi nam novo leto prineslo to spoznanje in nas osvobodilo zapredenosti v demagogijo in širokoustnost, ki tolče po praznem sodu.

Kar zadeva splošni položaj v svetu, se kaže na nebu več vedrine kakor v vsem povojnem razdobju. Neposredne vojne nevarnosti za Evropo ni, vrnilo smo se v srečne čase, ko se tresejo narodi samo pred denarnimi krizami in inflacijami, ne pa pred divizijami totalitarnih držav in diktatorjev. Evropa seveda že davno ni paradiž in verjetno tudi nikoli ne bo, saj tudi nismo ustvarjeni za raj na zemlji, toda za oči narodov, kjer znaša povprečni narodni dohodek na prebivca 20-100 dolarjev na leto, smo Evropejci v devetih nebesih, in tega se moramo zavedati, ne pa delati zaskrbljene obraze in si puliti lase vsakokrat, kadar pokaže dolar znake slabosti ali kadar se nemška marka še malo odebeli. V resnici se ni narodom evropskega Zahoda še nikoli tako dobro godilo kakor

danes, in še nikoli se niso čutili tako varne pred kako nenadno vojno ali napadom. To velja tudi za Italijo, in če si ne bo nepremišljeno, v navalu utopističnih in totalitarnih sanjarij, sama odžagala veje, na kateri sedi, je pričakovati, da tudi letošnje leto ne bo prineslo hudih gospodarskih in političnih kriz, ampak bo to leto gospodarske požitve in političnega stremenja, novega priznanja k aktivni demokraciji.

Vzhod je pokazal, da nima druge izbire, kakor da gre po poti Zahoda v zagotavljanju vedno večje gospodarske blaginje tamkajšnjim ljudstvom, kar sicer ni še nikako zagotovilo, da bo zavil tudi na pot vse večje demokratizacije, vendar pa se kažejo znaki, da se tudi tam prebujata demokratična zavest in državljanski pogum, najprej pri posameznikih, kot npr. med sovjetskimi izobraženci. Počasi se bo ta zavest razširila morda tudi na širše sloje in prisilila oblastnike, da bodo začeli opuščati totalitarne metode.

Kar zadeva matično Slovenijo in Jugoslavijo, je pričakovati, da bo vendarle zmagalo pri vseh dejavnostih spoznanje, da je mogoče premagati sedanjo gospodarsko in politično krizo v mednarodnih odnosih samo s svobodnim, demokratičnim dogovarjanjem med kvalificiranimi predstavniki, ne pa s pritiski, grožnjami, demagogijo in atentati, kar je pokopalo staro Jugoslavijo. Težko je reči, če bo zmagalo to spoznanje že v letu 1972, gotovo pa je, da so vsaj v Sloveniji dani vsi pogoji, za to, da bi prišlo do take rešitve, ki bi končno omogočila narodom v naši sosesčini neoviran gospodarski napredek, mirno sožitje in medsebojno spoštovanje.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Crispi 54 - tel. 77-21-51

Drugo odprto pismo Slovenske levice

Slovenska levica je razposlala te dni svoje drugo »odprto pismo«, v katerem piše med drugim:

Izvršni odbor Slovenske levice se je sestel dne 27.12.1971, da bi obravnaval vprašanja, ki so pomembna za slovensko narodno skupnost v Italiji. Izvršni odbor je z zadovoljstvom ugotovil, da je bil zelo živ odmev na njegovo pismo z dne 22. novembra, in sprejel željo številnih prijateljev, da bi se s takim pismom SL obrnila na našo javnost vsakikrat, ko bi položaj našega življa to zahteval. Z obžalovanjem je izvršni odbor vzel na znanje, da v delegaciji, ki jo je sprejel gospod ministrski predsednik Colombo, ni bilo predstavnika SL. Obveljalo je hotenje tistih, ki so sestavili delegacijo, kakor da gre za predvolilno kampanjo, ne pa za kolikor mogoče široko zasnovano narodno predstavnništvo. Čeprav bi tako ravnanje zaslužilo, da se ga takoj razkrinka, je SL ugodila prošnji predsednika SKGZ, ki je vodil sestanek, in počakala z javnim protestom, da ne bi motila dela delegacije, s sestavo katere se ni strinjala. Zato toliko krepkeje SL sedaj obsoja način oblikovanja delegacije in način, kako so bili vodeni pogovori, ozkost mikljenja, zaplankanost ljudi, katerim so bolj pri srcu koristi stranke, kateri pripadajo, kakor naši skupni interesi. Prav tako SL obžaluje, da se delegaciji ni pridružil noben predstavnik duhovništva iz Beneške Slovenije, kajti ta bi prav gotovo imel važno vlogo v pogovoru z ministrskim predsednikom in dal delegaciji posebno težo. Prav nič čudno pa ni, da so se beneški duhovniki raje vzdržali, ko so bili priča nesoglasju in nedelikatnim metodam mož, katerih ni vodila volja po čim boljšem in enotnejšem predstavnstvu.

Izvršni odbor SL bi rad upal, da bo srečanje z ministrskim predsednikom obradilo tudi kaj koristnega, vsekakor pa ugotavlja, da živimo na osnovi lepih obljub že od leta 1918., Beneška Slovenija pa kar od leta 1866. Izvršni odbor SL si ne more kaj, da ne bi ocenil kot docela negativen sprejem pri ministrskem predsedniku glede na zahtevo spomenice, naj se vprašanje naše narodne skupnosti reši globalno. To je bil tudi smisel enotnega nastopa. In prav hotenju take globalne

obravnavne se je gospod ministrski predsednik očitno in razločno odpovedal. Zato bi bilo pošteno, da bi delegacija to poudarila, namesto da z dolgovestnimi stavki zamegljuje resnico. Prav tako bi bilo pravilneje, da bi naša javnost zvedela, da se gospod ministrski predsednik ni maral fotografirati s člani delegacije, kakor tudi da ni bil v programu televizijski posnetek, češ da ne gre za važen dogodek. Če k temu dodamo, da je velik del italijanskega tiska o sprejemu molčal, lahko zaključimo, da je vse, kar so se delegati menili z gospodom ministrskim predsednikom na neki način ostala precej privatna zadeva.

Ker ji ni bilo dano, da bi imela svojega predstavnika v delegaciji, SL tudi ni podpisala poročila, objavljenega po obisku, zato ni točna formulacija »Podpisniki spomenice«, kakor se je glasil podpis pod poročilom.

V svojem odprtem pismu z dne 22.11.1971 je izvršni odbor SL poudaril, da bi zahteve slovenskih predstavnikov imele drugačen odmev, ko bi vsi slovenski svetovalci, ki sodelujejo s sredin-

sko-levičarsko koalicijo, odrekli sodelovanje vsakikrat, ko je oblast gluha za naše pravične zahteve... Kajti če bi slovenski svetovalci na občini, na pokrajini, na deželi in v drugih občinskih odborih masovno odrekli sodelovanje s sredinsko-levičarsko koalicijo, bi uspeh ne izostal, trdi SL v odprtem pismu in polemizira s tistimi, ki se iz drugačne presoje niso odzvali na ta njen poziv. Potem nadaljuje:

Izvršni odbor SL je počastil spomin tistih, ki so se pred tridesetimi leti ponosno uprli ponižanju in dali življenje, da rešijo čast slovenskega človeka. Pri tem je izvršni odbor poudaril, da so se uporni možje, kateremukoli svetovnemu nazoru naj so pripadali, žrtvovali za narodni obstanek naše skupnosti, kar dokazuje, da je bil zanje narodni princip prvotnega pomena.

Na koncu je izvršni odbor SL zaželel mnogo uspeha v novem letu članom in prijateljem kakor tudi vsem slovenskim ljudem na Tržaškem, na Goriškem, v Beneški Sloveniji in v Kanalski dolini, na Koroškem in na Madžarskem. Vsem skupaj: Uspešno novo leto z zavestjo, da je in bo samo v edinosti moč! *Izvršni odbor Slovenske levice*

Za umiritev položaja

Iz poročil in komentarjev v tujem (zahodnem) tisku, je razvidno, da je dogajanje v Jugoslaviji še vedno v središču zanimanja mednarodne javnosti, ki se dobro zaveda da evropsko ravnotežje v mnogočem zavisi prav od notranjega položaja v Jugoslaviji.

Jasno je, da je k nedavni politični krizi in zaostitvi — zlasti na Hrvaškem — močno prispeval težak gospodarski položaj, v katerem se nahaja Jugoslavija. Zunanjetrgovinski primanjkljaj je ob koncu prejšnjega leta znašal skoraj 400 milijonov dolarjev. Zvezna vlada je že sprejela nekatere ukrepe, ki naj bi pripomogli k ozdravitvi tega nezavidljivega stanja. Tako so prepovedali uvoz cele vrste zlasti luksuznih predmetov, ukinjena je bila devizna kvota, ki jo je vsak lastnik potnega lista lahko zamenjal za

potovanje v tujino (znašala je približno 20.000 lir). Z novim letom je začel veljati novi devizni režim, ki je uvedel načelo realnega tečaja dinarja v primerjavi s konvertibilnimi valutami, druga pomembna novost pa je uvedba deviznega tržišča namesto dosedanje distribucije deviz.

V notranjem gospodarskem sistemu pa so začeli sprejemati nekatere ukrepe, s katerimi skušajo zmanjšati pretirano porabo, ki po trditvah mnogih uglednih ekonomistov nikakor ne ustreza produktivnosti. Priznati je treba, da se je osebni standard v Jugoslaviji v zadnjih letih precej povečal, na drugi strani pa so zanemarjali ustanove širšega družbenega pomena (bolnišnice, socialno varstvo, šolstvo), ki se otepajo s stalni-

(nadaljevanje na 7. strani)

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

LVII.

O Stockholmu samem pravzaprav ni veliko povedati, ker je podoben mnogim drugim modernim velenjem. Na prvi pogled napravi vtis »belega« mesta, mnogo bolj kot »bela« Ljubljana ali Beograd-Beograd (katerega ime pa seveda ne pride od besede beo, bel, ampak vel - veliki, gogat, podobno kot Velehrad na Moravskem ali velmož). Stockholm kot velenje je namreč nastal v moderni dobi, veliko palač je bilo zgrajenih v zadnjih desetletjih in zato napravijo značilen svetel vtis moderne arhitekture, z velikimi zasteklenimi stenami in svetlimi zidovi. Ko stopi človek z glavne železniške postaje, mu vzbudi to celo vtis nekake »bele« puščobe. Ceste so namreč zelo široke, hiše svetle in na cestah je sorazmerno malo ljudi, v primerjavi z drugimi velenji.

Vendar je treba najprej spregovoriti še o glavni stockholmski železniški postaji, ker je ena največjih in najbolj kompliciranih, kar sem jih kdaj videl. Zgrajena je v dveh nadstropjih in človek si mora dobro zapomniti, v katerem nadstropju se nahaja, da zaman ne išče česa, kar je v zgornjem ali v spodnjem nad-

stropju. Povsod je seveda zelo veliko dolglascev in njihovih spremljevalk, ki delajo gnečo in napoto; nenavadno veliko pa je mladih črncev, ki se ne zdijo ameriškega, ampak afriškega izvora, in pa Arabcev. V množici mi je udarila tu pa tam na uho kaka hrvaška ali italijanska beseda, toda največ tujcev je govorilo angleško, bili so Angleži in Američani.

Zanimivo je bilo opazovati to pisano množico, drobna vitka švedska dekleta z razpuščenimi največkrat plavimi lasmi, belimi bluzami in temnimi minirili, ki so se rinila skozi gnečo s kovčki v rokah ter niso bila prav nič podobna tistemu proslulemu tipu mlade Švedinje, ki ga je ustvarila fantazija slabih časnikarjev in pornografov v srednji in južni Evropi. Vsi podatki, ki sem jih mogel zbrati o švedski mladini, dokazujejo, da niso švedska dekleta prav nič drugačna kot npr. slovenska, prav nič bolj pokvarjena, le da so bila med prvimi v Evropi, ki so uživala tako svobodo, kakršno uživajo danes dekleta skoraj po vsej Evropi. Toda pred nekaj desetletji je to veljalo za hudo pohujšljivo, in tako se jih je prijel tisti dvoumni sloves, ki ga uživajo še danes.

V resnici so ljubka in resna, sicer morda malo manj nasmejana kot Norvežanke — tudi telesni tip mladih Švedinj je presenetljivo drugačen od Norvežank — a vljudna in spretna, pridna pri delu. Toda medtem ko vam bo mlada Norvežanka s prijaznim smehljajem na obrazu stregla tudi pol ure, ne da bi pokazala najmanjšo mero nepotrpežljivosti, je Švedinja poslovna in stvarna; ni pripravljena izgubljati časa z besedičenjem. Ko v naglici opravi z vami, gleda preko vas že naslednjega, ki čaka v vrsti. Švedinje so tudi drobnejše, tanjših postav in udov kot Norvežanke, ki so krepke, rožnate polti in pogosto ovalnih obrazov s poudarjenimi ličnicami ter zelo spominjajo na Slovenke, tako da sem npr. v Oslu imel včasih za hip vtis, ko da sem srečal kako slovensko znanko, kot se mi je to večkrat zgodilo tudi pri moških. Na Švedskem je bilo takih »pomot« manj. Na splošno so švedska dekleta tako drobna in vitka, da se mi je neke slovenski fant, ki dela na Švedskem, na obisku v Trstu pritožil, da so mlade Tržačanke preveč »debele«. Svetoval sem mu, naj si izbere Švedinjo, če hoče imeti »tenko« ženo, pa mu tudi nekaj ni bilo prav. Nazadnje sem zvedel, da se je odločil za — Slovenko iz Prekmurja. Kdor išče, najde.

Med sprehajanjem po glavnih stockholmskih ulicah (Dalje na 7. strani)

Slovenska skupnost novemu predsedniku republike

Slovenska skupnost je 30. decembra 1971 poslala novemu predsedniku republike Giovanniju Leoneju daljše pismo, v katerem mu najprej želi, da bi bila njegova sedemletna mandatna doba plodna, kar zadeva družbeni in gospodarski napredek vseh državljanov. »Slovenska skupnost — pravi med drugim pismo — ki je izraz pristnega in neodtujljivega protifašističnega čustvovanja državljanov slovenskega jezika, živčih v deželi Furlaniji - Julijski krajini, smatra za svojo dolžnost, da Vam kratko obrazloži položaj slovenske manjšine v Italiji ter hkrati izraža upanje, da bodo številna še nerešena vprašanja našla med Vašim sedemletnim mandatom pravično rešitev.«

V pismu je dalje rečeno, da se še vedno polno ne izvajajo načela, ki jih predvidevajo členi 2, 3 in 6 republiške ustave in ki zadevajo pravice narodnih in jezikovnih manjšin. Zaradi tega Slovenci še niso popolnoma enakopravni z drugimi državljani, kar je v kričečem nasprotju z ustavnimi načeli, s temeljnimi normami listine o človečanskih pravicah in z duhom Londonskega sporazuma z dne 5. oktobra 1954.

»30 let po padcu fašizma — nadaljuje pismo — še ni bila popravljena moralna in gospodarska škoda, ki jo je bil zadal dvajsetletni fašistični režim. Še vedno je čutiti škodo na gospodarskem in socialnem področju in tisto, ki jo povzroča protislovensko zadržanje dela birokracije, kot še niso bili razveljavljeni razni zakoni in norme, ki so izrazito fašističnega duha in vsebine.«

Pismo nato ugotavlja, da so Slovenci v Italiji dejansko razdeljeni na tri kategorije, med katerimi se najslabše godi Slovincem v videmski pokrajini, kjer jim še danes zanikajo vse jezikovne in narodne pravice in »se nad njimi izvaja mirna ter neboleča genovidna politika.«

Slovenska skupnost opozarja novega predsednika republike na številne pobude in zakonske predloge, ki predvidevajo glo-

balno zaščito državljanov slovenskega jezika ter so v tesni zvezi z nadaljnjim družbenim in gospodarskim razvojem ter napredkom celotne slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Pismo med drugim navaja naslednje zahteve: uvedbo slovenskega jezika v odnosih z javnimi uradi in organi; uvedbo slovenskega jezika na sodiščih in na zemljejknjižnih uradih; namestitev primerne števila državljanov slovenskega jezika v javnih uradih; ponovno uvedbo slovenske toponomastike in vrnitev slovenskih priimkov v izvirno obliko; dokončno ureditev slovenskih šol; večjo finančno podporo za kulturne in športne dejavnosti; razlastitve naj bodo omejene, tako da industrializacija in urbanizacija ne bosta ogrožali narodnostnega značaja slovenskih krajev; žalitev narodnih manjšin je treba kazensko preganjati; uvesti je treba končno televizijski program v slovenskem jeziku.

»V trenutku, ko vstopate v Kvirinal —

se zaključuje pismo — smatra Slovenska skupnost za svojo dolžnost, da Vas spoštljivo pozdravlja kot najvišjega čuvarja ustave, ki je sad osvobodilnega boja, med katerim je žrtvovalo svoja življenja ter prispevalo ogromne žrtve na tisoče in tisoče državljanov slovenskega jezika. Prepričani smo, da bodo upravičena pričakovanja, ki smo jih prej omenili, našla pri Vas razumevanje in podporo.«

—o—

ZA DVOJEZIČNE KAŽIPOTE

Podpredsednik deželne vlade Enzo Moro je pred dnevi odgovoril na vprašanje, ki ga je bil postavil svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka v zvezi s potrebo, da se ob glavnih cestah, ki vodijo v Jugoslavijo, postavijo dvojezični kažipoti namesto dosedanjih samo italijanskih.

Podpredsednik Moro pravi v svojem odgovoru dr. Štoki, da se popolnoma strinja z njegovo zahtevo in da je zato že posredoval pri upravi državnih cest in pri pokrajinski upravi v Trstu, naj ukrepata v tem smislu.

Umrli je pogumen mož

Med Božičem in Novim letom smo položili v proseško grudo k večnemu počitku človeka, ki se je vse svoje življenje žrtvoval za svoj narod in jezik. Vekoslav Španger-Alojz nas je zapustil po letih trpljenja, po mesecih in mesecih bivanja v bolnici. Ko smo stali ob odprtem grobu in poslušali žalostne besede slovesa njegovih prijateljev in soobsojencev na bazoviškem procesu, smo se vprašali, zakaj je moral Španger izpiti tako grenko čašo trpljenja? Odgovor je pravzaprav enostaven: zato ker je bil poklican za to, zato ker se je ves in nenehno žrtvoval za narodno in socialno življenje svojega naroda in svojih najbližjih. Z žarečo iskro v sebi ni mogel mirovati, niti takrat ne, ko so se mu iztekali poslednji zemski dnevi. Spominjamo se ga za zadnje deželne

volitve, ko se je duhovno ves mlad vrgel v trd volivni boj in smo hodili v vseh vremenih na sestanke in volivna zborovanja. Vrgel se je v volivni boj, ker je vedel, da ne bomo pod tujimi strehami prišli daleč; vedel je, da bomo pod tistimi strehami toliko zanimali in vplivni, v kolikor bomo številčno orodje z glasovnico v rokah. Zato se je Španger še enkrat vrgel v boj — za svoj narod in svoj jezik. Ni se zbal določenih očitkov. Kako bi se jih zbal on, ki je gledal pred štiridesetimi leti smrti v obraz pred fašističnim krvnikom?

Večkrat sem ga obiskal na stanovanju v središču mesta, toda obiska pred kakimi sedmimi leti, takrat ko ga je zadel prvič infarkt, ne bom mogel pozabiti. Takrat je začel pisati svojo knjigo spominov, ki ji je dal potem naslov Bazoviški spomenik. Pravi mi je o tistih dneh, z vso mirnostjo in iskrenostjo človeka, ki mu je bil vseskozi cilj narodnostni in socialni razvoj primorskega človeka. Pripovedoval mi je o tem, kako so jih v zaporu mučili, s kleščami trgali nohte, parili noge, sunkovito zapirali vrata, v katerih so mu tiščali prste. In glad, žeja, življenje v temnici. Vse to je bilo tako grozno, da nisem mogel potem tiste noči zatisniti očesa. Je mogoče, da mora človek toliko trpeti?

In po tolikem trpljenju, je po končani vojni imel vsaj delček tistega zadoščenja, ki bi ga po takem boju moral imeti?

V proseški pokopališki mir je odmevalo petje moškega zbora Vasilija Mirka in srce se nam je še enkrat stisnilo v žalosti. »Blažor mu, ki se spočije...«. Zdelo se mi je, kot bi bila pesem napisana prav zanj, Vekoslava Špangerja - Alojza, enega prvih antifašističnih borcev pri nas; enega velikih in doslednih narodnjakov, ki ga je dala proseška gruda in izbistrila jadranska modrina. Na Proseku počiva sedaj blizu drugih velikih mož, kot so bili poslanec Nabergoj, Gorjup, Slavik, Martelanc, partizanski borci. Slava njih spominu, slava Špangerjevemu spominu, delu in žrtvam.

D. Š.

Fašistična provokacija v Nabrežini

Organi javne varnosti še niso izsledili fašističnih zlikovcev, ki so prejšnji teden ponoči izvedli obsežno mazaško akcijo na področju devinsko-nabrežinske občine in so tokrat oskrunili tudi spomenik padlim bojevnikom za svobodo na nabrežinskem trgu.

Kar se je pred dnevi zgodilo v Nabrežini, zgovorno dokazuje, da fašistična in škvaldristična drhal postaja vedno bolj predrzna in da daje duška svojim podlim in skvarjenim nagonom s tem, da oskrunja spomenike, ki jih je demokratično prebivalstvo postavilo ne samo v znak hvaležnosti svojim padlim bratom in sestram, temveč tudi kot opomin, da je treba s krvjo in trpljenjem ter z žrtvami pridobljeno svobodo vendar čuvati.

Če fašistični pobalini v zadnjem času vedno bolj dvigajo svoj greben, pomeni, da obstaja tako pri nas kot tudi drugod v državi določena politična klima, ki vse to omogoča in dovoljuje. Zaradi tega je bilo popolnoma pravilno in potrebno, da so tudi v Nabrežini pred časom ustanovili stalen odbor za protifašistično budnost, katerega glavni namen je, da prebivalstvo mobilizira, opominja in opozarja na ideale politične demo-

kracije in svobode ter da tudi aktivno sodeluje pri njihovem ohranjanju in spoštovanju.

Tako se je ta odbor ob zadnji fašistični akciji nemudoma sestal in v daljši izjavi odločno obsodil nesramno provokatorsko dejanje ter zahteval, naj policijske oblasti čimprej izsledijo podle zlikovce. Odbor je dalje pozval vse demokratično čuteče prebivalstvo, naj aktivno sodeluje pri njegovih prizadevanjih, ter izrazil prepričanje, da bo naše ljudstvo tudi samo znalo odločno braniti ideale odporniškega gibanja pred kakršnimkoli napadom.

Oskrumbo spomenika v Nabrežini je takoj odločno obsodil tudi občinski odbor in od pristojnih oblasti zahteval, naj stopijo na prste vsem tistim krogom in organizacijam, ki so dejansko krivi za takšna provokatorska početja.

Nabrežinski dogodek ob koncu leta je imel odmev tudi v širši javnosti, saj se je v tej zvezi državni poslanec Albin Škerk obrnil na notranjega ministra s posebno interpelacijo, deželni svetovalec Slov. skupnosti dr. Drago Štoka pa je postavil vprašanje deželni vladi.

Razplet zadeve kateheta Komjanca

Vprašanje odpusta kateheta na trgovski šoli v Gorici Marjana Komjanca, ki je v goriški slovenski javnosti dvignilo oblak prahu, saj vemo, da so zaradi tega stavkali dijaki, da je protestiral svet staršev omenjene šole in da so v tej zvezi spregovorili tudi sindikati, je doživelo dokaj nenavaden razplet.

Goriški šolski skrbnik dr. Adolfo Martuscelli je namreč s svojim odlokom razveljavil ukrep ravnateljice trgovske strokovne šole, ker je nezakonit in zato ničen. Po obstoječi šolski zakonodaji ravnatelj srednje šole ni namreč pristojen, da odpušča profesorje iz službe, ker je ta pravica pridržana le šolskemu skrbniku, potem ko je zaslísal mnenje posebne komisije. Z istim odlokom je šolski skrbnik tudi pozval ravnateljico, naj preda vse zadevne listine šolskemu skrbništvu v pretes.

Katehet Marjan Komjanc pa je hkrati prejel od šolskega skrbnika pismo, v katerem trdi, da je neopravičeno in hote izostal dva dni od pouka, in sicer v znak protesta proti urniku, ki ga je bilo določilo ravnateljstvo šole, s čimer naj bi ne izpolnil svo-

je dolžnosti. Šolski skrbnik dalje trdi, da je prof. Marjan Komjanc poslal ravnateljstvu pismo nespoštljive vsebine in da je končno vabil dijake, naj se odjavijo od pouka verouka, ki je bil določen v popoldanskih urah. Pismo se zaključuje z vabilom, naj prizadeti v desetih dneh pismeno odgovori na omenjene obtožbe.

Celotna zadeva, katere vzrok je pravzaprav banalnega značaja, (vsaj tako mora sklepati, kdor je ne поблиže pozna), je torej prešla na zakonito pot in je zato pričakovati, da bo našla tudi ustrezno in pravično rešitev.

Ni nam sicer znano, kako bo katehet Komjanc opravičil svoje ravnanje (za to bo verjetno imel svoje razloge), vendar se nam zdi, da spor ni nastal zaradi urnika, temveč da ima celotna zadeva neko drugo ozadje. Zato bi bilo prav, da bi tudi širša javnost zanj zvedela, kar bi preprečilo razburjenje in zaskrbljenost, ki gotovo ne koristita rednemu poteku pouka in ugledu šole same.

Kakorkoli se bo zadeva zaključila, se nam zdi, da bo moralo čimprej priti do spremembe v vodstvu strokovne šole v Gorici, zlasti glede na posledice, ki jih je ta afera imela na odnose med profesorjskim zborom samim, na dijake, na starše in na slovensko javnost. Zdaj je tudi priložnost, da šolski skrbnik uredi vprašanje imenovanja ravnateljev slovenskih srednjih šol v Gorici, kajti ti dogodki so dovolj jasno pokazali, da potrebuje vsak šolski zavod svojega ravnatelja, ki mora tesno sodelovati s profesorjskim zborom in s predstavništvom staršev.

+ KARMELA GODINA, POR. BEDNARIK

V nedeljo, 2. januarja 1972, smo na goriškem pokopališču spremili k večnemu počitku g. Karmelo Godina por. Bednarik, ženo prof. Rada Bednarika, znanega kulturnega in javnega delavca iz Gorice in našega sourednika.

Pokojna gospa se je rodila pred 68 leti v Škedenju pri Trstu. Postala je upravnica Malega lista, ki ga je izdajal Virgil Šček; tam je spoznala svojega bodočega moža in se je z njim poročila leta 1928 ter prišla v Gorico. V zakonu se jima je rodilo sedem otrok — štirje fantje in tri dekleta. Kljub mnogim težavam, v katerih se je zlasti pred in med vojno znašla njena številna družina, pa je pokojna gospa Karmela vedno bila dobra žena in družinska mati, s svojimi bližnjimi — saj je bila veselega značaja — pa zmeraj prijazna. V dobrem spominu jo bodo ohranili tudi nekdanji študentje, ki so se udeleževali predvojnih študentovskih srečanj — skrbela je namreč za njihove lačne želodce — in interniranci v koncentracijskem taborišču Gonars, ki jim je mnogokrat prinašala hrano in druge potrebščine.

Zadnja leta je gospa Karmela težko zbolela, umrla pa je prav na zadnji dan leta 1971. Pogreba na goriškem pokopališču se je udeležila velika množica goriških Slovencev, znancev in prijateljev. Hudo prizadetu možu prof. Radu in družini izrekata globoko sožalje uredništvo in uprava Novega lista.

ZAHVALA

Vsem, ki so nam stali ob strani ob izgubi naše nepozabne žene in matere

KARMELE BEDNARIK

še enkrat pristrčna hvala. Posebno se zahvaljujemo čč. duhovščini, darovalcem cvetja in pogrebem.

Soprog dr. Rado Bednarik
in družina

V Gorici, 4. januarja 1972

Mislimo, da se vprašanje z lahkoto reši, saj imamo na Goriškem ljudi, ki imajo po goje, da prevzamejo mesta ravnateljev, ki so prosta.

ELEGANTNE MODELE ZA
ŽENSKO - MOŠKE - OTROKE
DOBITE V TRGOVINI ČEVLEJEV

ERIKA

Tel. 29-968
Via Carducci 12

NIZKE CENE
VELIKI POPUSTI

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
GOSTOVANJE PRIMORSKEGA DRAMSKEGA
GLEDALIŠČA IZ NOVE GORICE

Carlo Goldoni

PRIMORSKE ZDRAHE
Komedija v dveh delih

V primorsko narečje prelil dr. Mirko Rupel
Režiser: MARIO URŠIČ
Scenograf: MATJAŽ TURK
Kostumograf: dipl. ing. arh. MILENA KUMAR
Glasbena oprema: IVO MIGNOZZI
V sredo, 12. t.m. ob 20.30 v gledališču »G. Verdi«
v GORICI (Abojna red A in red B)

♦ ♦ ♦

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Saša Škufca

TRNJULČICA

Pravljica v treh dejanjih

V torek, 11. januarja 1972 ob 15.30

Orglar Bergant v Gorici in v Trstu

Oba koncerta prof. Huberta Berganta — v stolnici v Gorici 20. decembra preteklega leta, 26. decembra pa v Trstu — med ljubitelji glasbe nista odjeknila tako kot nekatere druge glasbene prireditve, po svoji nedvomno visoki kvaliteti pa v resnici zaslužita vso pozornost. Za koncert v Gorici si je prof. Bergant izbral stilno mešan program, ki se je začel s starimi mojstri 17. stoletja, igral je med drugim skladbe J.S. Bacha, Marcela Dupréja in Oliviera Messiaena. Velika škoda je, da se je koncerta v Gorici udeležilo tako malo ljudi, saj je izvajalec, ki se že nekaj let uveljavlja kot vodilni slovenski orgelski mojster, res dal vse od sebe in poslušalcem omogočil doživljanje pristne, neponarejene glasbe.

Virtuozna orgelska igra prof. Berganta je prišla še bolj do izraza na zelo dobrem instrumentu v cerkvi Brezmadežnega srca Marijinega v Trstu, ki z velikim številom registrov omogoča številnejše in bolj ustrezne kombinacije. Hubert Bergant si je za ta nastop izbral božične skladbe Franza Xaverja Antona Murschhauserja (1663-1738), J.S. Bacha, Césarja Francka, Marcela Dupréja in Oliviera Messiaena. Kot je sam poudaril v pogovoru v božični številki našega lista, je težišče koncerta predstavljal Messiaenov ciklus »La Nativité du Seigneur«, ki ga sestavlja 9 meditacij. Prav v tej skladbi smo lahko spoznali bogate izrazne možnosti orgel, tehnično brezhibno in izredno priprljivo igro izvajalca. Žal pa je prišlo ravno v poslednjih taktih skladbe do neke nerazumljive tehnične napake v mehanizmu orgel, tako da zadnji takt sploh ni izzvenel.

Prav bi bilo, da bi prof. Bergant kmalu spet nastopil v Trstu, po možnosti tudi na kakih drugih orglah, kajti ta izvajalec zna izvesti iz tega instru-

menta res največ. Mogoče bi podružnica Glasbene mladine Slovenije, ki jo pravkar ustanavlja jo v Trstu, v svoj program uvrstila vsaj eden, in to komentiran koncert orgelske glasbe.

M. V.

Prof. Bergant igra na stare baročne orgle iz leta 1763 v Fogliano, delo dalmatinskega mojstra Nakića.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Poročilo iz Assisija

Kot v vsakih božičnih počitnicah, je tudi letos ustanova Pro civitate christiana iz Assisija pripravila srečanje študentov iz vse Italije in tudi iz tujine. Tudi letos se ga je udeležila skupina slovenskih študentov iz Trsta in okolice.

Tema letošnjih razmišljanj in predavanj je bila Današnjost upanja. Študijski dnevi pa so sloneli predvsem na izmenjavi izkušenj raznih posameznikov in verskih sku-

pin ter verskih skupnosti. Med izvedenci, ki so vseskozi prisostvovali razgovorom bi omenili le psihoanalista De Paolija in teologa Molarija, Ariasa in Hortelana. Njihov doprinos k diskusiji in k poglobljanju je bil izredno zanimiv in tehten.

Kljub nekaterim težkim kritikam na račun cerkvene hierarhije in dosedanje cerkvene prakse je treba poudariti, da je zaključna slika srečanja (o prihodnosti krščanske prakse in o pripravljenosti posameznega kristjana na to prihodnost) povsem pozitivna in ohrabrujoča.

Poleg obravnavanih tem in osebnega poglobljanja so taka srečanja potrebna za preverjanje dejanskega stanja krščanske zavesti in krščanske pripravljenosti v drugih krajih in v drugačnem okolju. Pomembna pa so tudi za nova osebna spoznanja, ki so človeku nujno potrebna, ko mora prerasti meje svojega majhnega in omejenega sveta. Res bi bilo želeli, da bi se podobnih srečanj udeleževali še drugi mladi ljudje s Tržaškega in ne samo pri Slovencih.

O posameznih temah srečanja bomo v našem tisku občasno še podrobneje poročali.

i. t.

RAZSTAVA GRETE PEČNIK

V tržaški razstavnici galeriji »Cartesius« v ulici Giulia 10 je prirejena od 23. decembra do 16. januarja razstava »naivne« slikarke Grete Pečnik iz Pirana. Doslej je priredila samostojne razstave v Piranu, Kopru in Kranju, sodelovala pa je na samostojnih razstavah v Vancouverju, Londonu in Stockholmu. V katalogu jo predstavlja kritik Giulio Montenero.

★

Kulturni krožek Devin - Stivan in pevski zbor »Fantje izpod Grmade« bosta priredila v soboto, 15. t.m., ob 20. uri v župnijski dvorani v Devinu

»VEČER SLOVENSKEH BALAD IN ROMANOV«

Nastopil bo član Slovenskega gledališča iz Trsta Stane Raztresen ob spremljavi kitarista Tullia Možine.

Kulturno prireditev bosta dopolnila krstni nastop dekliškega pevskega zbora iz Devina (dirigent Herman Antonič) in nastop pevskega zbora »Fantje izpod Grmade« (dirigent Ivo Kralj).

★

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

V soboto, 8. januarja, bomo imeli prvi sestanek v letu 1972. Poskrbeli smo za tragikomično razpoloženje ob

FILMSKEM VEČERU

Filme je posnel akademik Marjan Jevnikar. Začetek ob 19. uri. Pridite, ne bo vam žal!

Odbor SKK

Upajmo, da soseda ne bere »Literarnih vaj«

Prva letošnja številka »Literarnih vaj«, ki je izšla te dni v tradicionalni, a prikupni zunanji obliki, prinaša na ovitku linorezno podobo poljskega cvetja, ki jo je napravila Loredana Bratož iz srednje šole »Srečko Kosovel« na Opčinah. Na uvodnem mestu prinaša revija novelo Borisa Pangarča »Vera čaka«, o tragičnem motivu vojaka, ki se pohabljen vrača iz vojne, in o obupu dekleta, ki ga je čakalo in se hoče razočarano vreči pod vlak. Novelo preveva globok življenjski pesimizem. Prispevek Marjete Bercè »Češnjev cvet« je bolj razmišljajoče narave, potem pa se vrste krajši, največkrat s sočnim in svežim mladinskim humorjem prežeti ali opisni sestavki. V nekaterih prikazujejo mladi sodelavci domači kraj in razmere v njem, tudi s pogledom v preteklost. Taki prispevki so na primer »Ribič Vanek« Karle Versa s trgovskega zavoda, »Rožica ni kruh, vendar se brez nje težko živi«, v katerem Silvana Vesnaver opisuje delo cvetličark na Proseku in Kontovelu, v Samatorci in Saležu. »Jesen na Krasu«, izpod peresa Katy Kostnapfel z znanstvenega liceja, in »Nekaj zapiskov iz svetokriške kretkosti«, ki sta ga napisali Katjuša Tretjak in Frida Sedmak s trgovskega zavoda.

Te prispevke je zelo prijetno brati, ker nam prikazujejo, kako mladina doživlja domače oko-

lje in kakšen odnos ima do tradicije, pa tudi do sedanjosti, ki se naglo spreminja. Willy Mikac z znanstvenega liceja pa je zanimivo opisal svoje »Krožno potovanje po Jugoslaviji«, v družbi očeta in brata. Evelina Jeza z učiteljskega je prispevala s humorjem prežet spis »Moja Ahilova peta«, Irena Poropat pa je lepo opisala »dan v svoji družini, ki je bil drugačen od ostalih«. Majda Košuta zanimivo opisuje zidavo nove šole na Proseku, Mirjam Brečar pa je podala prikupen in kar ganljiv portret svoje mame, ki je doma iz Palerma.

Svojega brata in svojo mamo, pa tudi klepetavo soseda zanimivo opisuje Aleks Mazzucca. Upamo, da soseda ne bere »Literarnih vaj«.

Pesmi so objavili Antek Seražin, Vedrana Kariz, in sicer tri, Jasmina z znanstvenega liceja, tudi tri in Marija Besednjak, prav tako tri.

Na koncu najdemo še razne članke in kulturne novice z ocenami nekaterih novih knjig izpod peresa Martina Jevnikarja. Barbara Rosner pa ocenjuje gledališke predstave. O športnem dogajanju piše Klavdij Ota.

Lepi linorezi so dela Felisa Catusa, Eve Rosner, Roberta Dortija, Zdenke Crovatin, Marina Bata, in kot rečeno Loredane Bratož.

Medtem je izšla že druga številka »Literarnih vaj«.

»GOGA« V ROSSETTIJU, »ZLOČIN V KATEDRALI« V GORICI IN V KULTURNEM DOMU

V sredo je italijansko Stalno gledališče predstavilo prvič v Trstu — po gostovanju v Rimu in v nekaterih drugih italijanskih mestih — delo slovenskega avtorja Slavka Gruma »Dogodek v mestu Gogi (Un avvenimento nella città di Goga)«. Na premieri je bilo tudi veliko predstavnikov slovenskega kulturnega življenja iz Ljubljane, Celja in Trsta. Opozorjamo, da bodo delo ponavljali v gledališču Rossetti do 23. januarja.

Slovensko ljudsko gledališče iz Celja je gostovalo v sredo v Gorici, v četrtek pa v Trstu z Eliotovo dramo »Zločin v katedrali«. Izredno veliko število občinstva je z živahnim ploskanjem toplo izrazilo priznanje tej vsestransko dovršeni predstavi.

V Mali Drami v Ljubljani je bila konec decembra krstna uprizoritev moralitete Jožeta Javorška »Konec hrepenenja«.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV V TRSTU

priredi

BOŽIČNI KONCERT

9. januarja, ob 16. uri v cerkvi Novega sv. Antona v Trstu,

16. januarja, ob 16 uri v šentpetrski cerkvi v Ljubljani.

Božične pesmi po pel zbor Zveze c.p.z. pod vodstvom Janka Bana.

Nagrajevanje mladinskih radijskih iger

V torek, 28. dec. je bila na sedežu tržaške radijske postaje nagraditev avtorjev, ki so se udeležili natečaja za izvirne otroške in mladinske igre. Natečaja se je udeležilo 19 avtorjev s 34 radijskimi igrami.

Nagrajevanja so se poleg avtorjev udeležili ravnatelj in podravnatelj tržaške radijske postaje, ravnatelj slovenskih programov in razni funkcionarji. Povabljeni so bili tudi slovenski časnikarji.

V uvodnem zapisu je dr. Harej, funkcionar dramskega odseka, poudaril, da je radijska postaja spričo števila poslanih del in tudi njihove

kakovosti v glavnem dosegla svoj namen. »Večina del letošnjega natečaja je v splošnem jezikovno dognana, pogovorno sploščena in stilno enotna.

Nagrado so prejela naslednja dela:

Čarobna noč (avtor: Sara Fornazarič), Volk iz pravljice (Miroslav Košuta), Govoreča žogica (Marko Kravos), Bogdanova zmaga (Lojzka Lombar), Stari ford (Jožko Lukeš), Plamenka (Alenka Rebuta), Polček si išče nevestico (Zora Saksida) in Najlepše jaslvice (Marija Susič). Poleg nagrajenih del je literarna komisija predlagala, da radijska ustanova odkupi in posname dela naslednjih avtorjev: Sare Fornazarič, Miroslava Košute, Jožka Lukeša, Zore Saksida, Ane Češčut, Miroslave Leban, Aleksija Pregarca, Julija Slame, Zore Tavčarjeve in Sergija Verča.

TISKARSKI ŠKRAT

Tiskarski škrat nam jo je v spisu Alenke Rebuta »Tržaški božič« v božični številki zlobno zagodel. Pri korekturah je zamenjal vrstice, 4. odstavek v 2. koloni se mora pravilno glasiti takole: »kaplan, da bi mu zamenjali predstojnika; mati, da bi sin našel lepo, bogato, ugledno in verno nevesto.«

Opravičujemo se avtorici in bralcem.

Uredništvo

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

vošči vsem svojim članom in članicam ter vsej naši mladini

srečno leto 1972

Prosvetnim društvom, vsem prosvetnim in športnim delavcem, našemu občinstvu in vsem, ki spremljajo, gojijo in ustvarjajo slovensko kulturo pri nas in v domovini

ž e l i

vso srečo in uspehov v novem letu 1972.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Sodobno kmetijstvo

Več pozornosti kakovosti sena

Sodobna živinoreja posveča veliko pozornosti pridobivanju kakovostnega sena, ki predstavlja osnovno in hkrati ceneno krmo. Raziskave kažejo, da je travnati svet še vedno slabo izkoriščen tako glede na količino (pridelek sena na negnojnih površinah bi lahko še z zmernim gnojenjem povečali za 100 odstotkov) kot tudi glede kakovosti sena, ki po dosedanjih analizah vzorcev kaže na nizek odstotek beljakovin in fosfora. Glavni vzrok za nezadovoljivo stanje je torej iskati v nezadostnem gnojenju in prepozni košnji. Vzorci vzeti iz večjih posestev s sodobno organizirano proizvodnjo beležijo boljše rezultate, kar gre na račun novih tehnoloških postopkov, boljše strojne opreme in večje strokovne pripravljenosti vodij takih obratov. Analize vzorcev kažejo nadalje na precejšnjo razliko med raznimi legami travnikov, pri čemer je jasno, da dajejo travniki goratih predelov boljše seno kot tisti iz nižinskih. Tudi pogostejša raba travnika je povezana z večjo hranilno vrednostjo sena.

Čas košnje

Če čas košnje razdelimo na tri obdobja po razvoju vodilnih trav, opazimo pri posameznih obdobjih precej različno hranilno vrednost. Seno, košeno pred cvetenjem, je navadno po škrobnih enotah za okrog 20 odst. in po beljakovinah za 38 odst. boljše kot seno, košeno po cvetenju trav (več škrobnih enot in več prebavljivih surovih beljakovin ter manj surovih vlaken).

Velikega pomena je za kakovost sena način sušenja. Najbolj ugoden vpliv kaže suše-

nje s prevetrovanjem. Sušenje na tleh daje najslabše rezultate.

Glede na dosedanje ugotovitve smemo reči, da je za kakovost sena najvažnejša pravočasna košnja in sicer do začetka cvetenja vodilnih trav (konec maja in v začetku junija). Če bi kosili v tem obdobju, bi tudi pri nas na Krasu lahko brez nadaljnega lahko kosili dvakrat, če ni suše tudi trikrat, podobno kot v bolj vlažnih področjih. Večletne raziskave pa kažejo še na nadaljnjo ugodnost: pri treh košnjah je pridelek hranilnih snovi največji.

Obdobje, ki je glede na razvoj trav najprimernejše za prvo košnjo, je pri nas navadno deževno in za sušenje na tleh neprimerno. Izgube na hranilnih snoveh so pri sušenju krme na tleh, kot omenjeno, največje v primerjavi z vsemi drugimi načini spravila. Kazalo bi zaradi tega tudi pri nas uvesti vsaj siliranje. Siliranje je mogoče tudi ob vremenu, ki za sušenje na tleh ni primerno. Tudi za silažo pa velja zahteva po pravočasni košnji, t.j. pred cvetenjem.

Iz navedenega je razvidno, da rejci ne morejo doseči večje prireje in boljše molznosti krav z dosedanjim načinom pridobivanja krme ali sploh samo z lastno krmo brez močnih krmil.

POTOVANJE

(Nadaljevanje s 3. strani)

skih cestah sem dobil vtis elegancije in neke mirnosti v cestni podobi, kot je mi Srednjeevropec že dolgo nismo več vajeni. Natančneje sem si ogledoval tudi izložbena okna knjigarn in kioskov, toda pornografije je bilo v njih razstavljene veliko manj kot v Trstu. Pri produkciji slovitih pornografskih filmov pa sodelujejo, kot sem zvedel, po večini »gostujoči delavci« in »delavke« ter »umetniki« z juga, zlasti iz južnejših dežel sosedne republike in iz Italije.

Obrobni deli Stockholma so dolgočasni, v okolici pa so raztresene satelitske naselbine velikanskih stavb, kjer pa je, kot pravijo, pušča živeti, in pa raztresene vile, ki se vlečejo kilometre in kilometre daleč, vsaka zase skrita na zaraslem vrtu. Na enem teh sprehodov sem srečal potestantskega pastora na kolesu, edinega, ki sem ga videl v Stockholmu. Šele tedaj mi je prišlo v zavest, da v stockholmski mestni podobi manjkajo silhuete mogočnih cerkva, kot spadajo k podobi srednjeevropskih mest. Moderne palače so jih prerasle. Začutil sem prvi zbudljaj domotožja po Srednji Evropi, po obzorjih nazobčanih od gora, po kraški gmajni, po mestih, nad katerih strehe se dvigajo mogočni zvoniki, po občutku, da sem nekje v sredini, ne pa na robu Evrope.

Konec.

Parlament slovenske republike je 27. dec. sprejel dopolnila republiške ustave.

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

NAJBOLJŠI ZAMEJSKI ŠPORTNIK V LETU 1971

Športno uredništvo Primorskega dnevnika je ob pomoči strokovne komisije in bralcev sestavilo lestvico najboljših slovenskih zamejskih športnikov v preteklem letu. Kot so vsi pričakovali, je lovorika prepričljivo pripadla namiznoteniški igralki zgoniškega »Krasa« Sonji Milič, stalni članici državne reprezentance, dekletu, ki se lahko ponaša s kar devetimi osvojenimi kolajnami samo na zadnjem državnem prvenstvu. Poudariti moramo, da so za Sonjo glasovali tako bralci kot tudi športni strokovnjaki. Drugo mesto so tako soglasno prisodili Borovemu deseterborcu Vojku Cesarju. Sledijo Klavdij Veljak, član mladinske odbojarske reprezentance, Aldo Nardin, nogometaš, Livij Caharija, prav tako nogometaš, in drugi.

Naj ob koncu omenimo, da je tudi športno uredništvo radia Trst A sprožilo podobno pobudo in bo na koncu vsakega tromesečja izbralo s sodelovanjem poslušalcev najboljšega športnika med tremi prej določenimi kandidati. Za prvo tromesečje 1972 so to: Livij Caharija, član prve ekipe kriške Vesne, najboljši slovenski strelec v letošnjih prvenstvih, Robert Klobas, član Borove mladinske košarske ekipe, najboljši realizator, ter Boris Košuta, bivši italijanski prvak v namiznem tenisu in v tej sezoni odločno najboljši pingpongar naše dežele ter že na več turnirjih med prvo peterico v državi. Naše športno uredništvo vabi bralce, da se obeh anket polnoštevilno udeležijo.

NAMIZNI TENIS - Moška B liga:

SOKOL - ARS 5:1

V predzadnjem kolu si je Sokol že zagotovil pravico nastopa na kvalifikacijah za napredovanje v elito državnega namiznega tenisa. Ekipo ARS iz Vicenze, ki je edina v prvem delu prvenstva povzročala našim igralcem nekoliko težav, je doma gladko odpravil. Edino tekmo je izgubil Fabjan in še to zato, ker je podcenjeval nasprotnika. Že

v naslednji tekmi pa si je opomogel in premagal drugega tekmovalca. Košuta in Bole pa sta še enkrat mirno odpravila vse nasprotnike. Naše fante čaka tako le še ena prvenstvena tekma proti zadnjemu na lestvici, nato pa zahteven nastop v finalu proti zmagovalcu (ki je še neznan) turinsko-milanskega področja.

Naša predvidevanja in želje so vse v prid Sokolu, saj bi si tako prvič kaka slovenska ekipa priborila pravico nastopanja med najboljšimi.

FESTIVAL MINIBASKETA SZ BOR (6. - 9.1.1972)

Košarski odsek SZ Bor organizira v teh dneh največjo manifestacijo v minibasketu v tej sezoni. Novost tega tekmovanja je ta, kot so organizatorji povedali na tiskovni konferenci, da se bodo udeleženci potegovali za nagrade na čisto nov način. Poleg normalnih tekem bo za osvojitve lovorik potrebno tudi dobro pisati in risati. Prireditve se bo odvijala na raznih področjih. Mladi udeleženci bodo morali tekmovati tudi v slikarskem ex tempore in v prostem spisu; obe nalogi bosta seveda imeli za temo minibasket. Starejši pa bodo lahko prišli na svoj račun na fotografskem natečaju s splošno športno tematiko.

Zelo zanimiv bo tudi cikel predavanj v obliki okrogle mize na temo »Šport in mladina«. Predavali bodo: dr. Fabiani, dr. De Bernardi in dr. Sedmak. Ta zamisel je res posrečena in toplo priporočamo zlasti starejšim športnikom, da se o krogle mize udeležijo.

Za to važno kulturno-sportno prireditve je dala tržaška pokrajina svoje pokroviteljstvo in tudi lep prehodni pokal, ki ga bo hranilo tisto društvo, ki bo v ex tempore, prostem spisu in seveda v tekmah minibasketa zbralo največ točk. Za vse ostale udeležence festivala (organizatorji računajo na kakih sto) pa bodo na razpolago spominske kolajne ter več nagrad, ki so jih dale na razpolago razne ustanove.

ketna

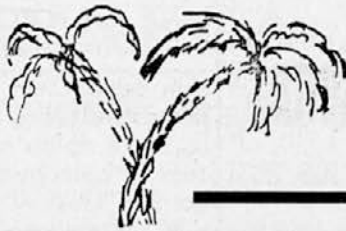
ZA UMIRITEV POLOŽAJA

(Nadaljevanje s 3. strani)

mi denarnimi težavami. Prihodnji mesec bodo v Jugoslaviji »odmrznili« cene, plače bodo skušali ohraniti na isti ravni, to pa bo hkrati prizadelo zlasti tiste z nižjimi dohodki.

Na Hrvatskem je medtem prišlo do odstopov še nekaterih visokih funkcionarjev, tako n.p.r. predsednika vlade Dragutina Haramije in drugih. Na univerzi in drugod so začeli razčiščevati s t.im. nacionalisti. Na ekonomski fakulteti v Zagrebu so suspendirali profesorja politične ekonomije dr. Marka Veselico, pred kratkim pa je odstopil predsednik univerzitetnega sveta v Zagrebu dr. Milivoj Rukavina. Vse kaže, da bodo suspendirali tudi prorektorja — študenta Zvonimira Čička. Na zagrebškem vseučilišču pripravljajo sklicanje izredne študentske skupščine, poročajo pa, da se na nekaterih fakultetah upirajo temu, da bi izvolili novo študentsko vodstvo.

Iz vsega povedanega upravičeno sklepamo, da čaka odločujoče politične in gospodarske dejavnike v Jugoslaviji težko in zelo odgovorno delo. Vprašanja niso lahka, kajti gospodarskim in političnim neprilikam se pridružuje še močno bapletena nacionalna slika in medsebojni odnosi. Samo od jugoslovanskih narodov, njihove zrelosti in medsebojne strpnosti je odvisno, kako bodo ta vprašanja na najbolj ustrezen način rešena.

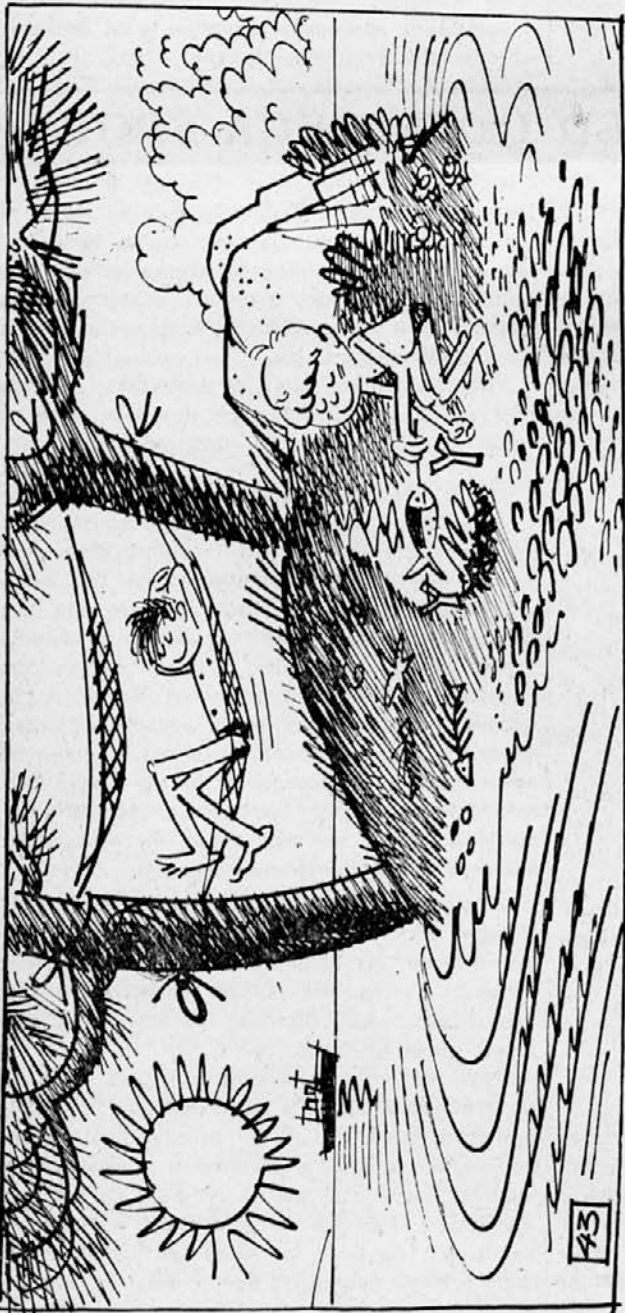

Piše B. T. riše M. B.

S POLNO PARO 22 na morje

Tomaž je pobral steklenico z obale. Lotila sta se pisma, ki sta ga dolgovala očku in mami. Povabila sta ju na dopust na svoj otok. Pa dedka in babico, da si tu ozdravita revmatizem. In še mnoge druge sta povabila. Iz stolpnice 14 C in iz ulice. Blaž je vtaknil pismo v steklenico, zamašil in zamahnil...

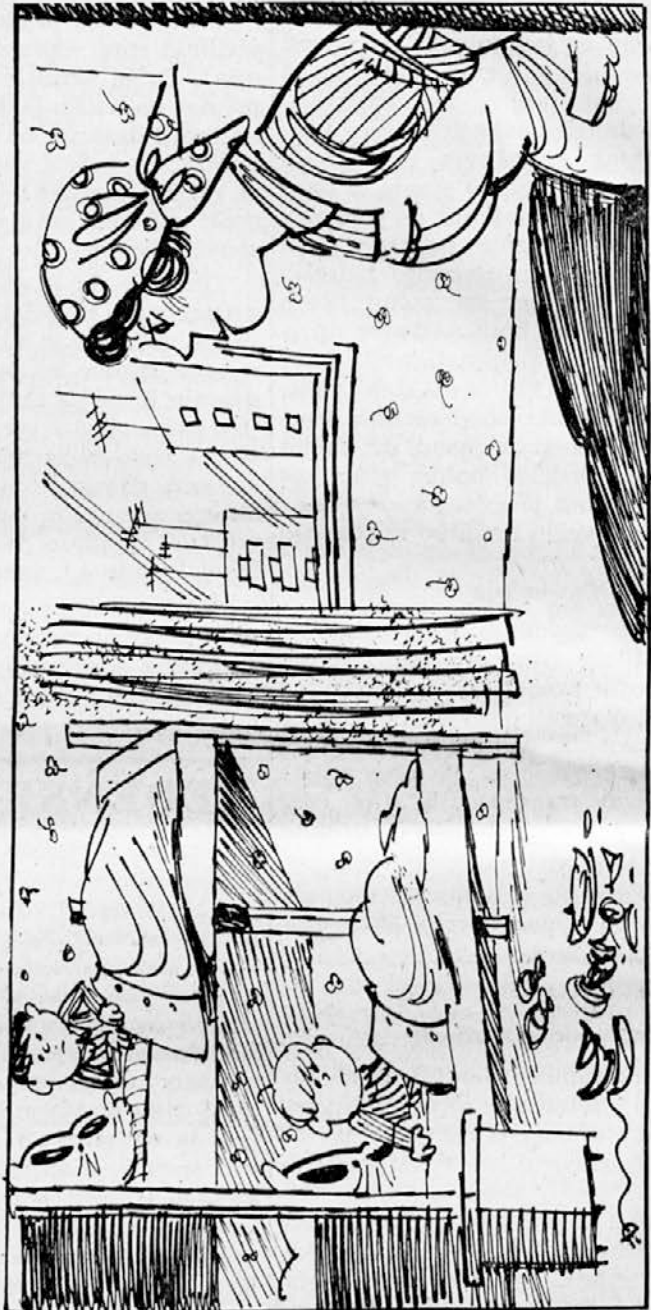
S sladkimi rdečimi malinami za malico. Počitnice na travnati terasi z razgledom.

S popoldanskim spanjem v zibajoči se mreži med borovcema...

In večeri, ki jih ne moremo opisati, ker tega še nismo doživeli!

43. Končala se je dolga, razburljiva pot. Pričele so se — zdaj pa zares — počitnice na morju! Prav take in še lepše, kot sta si jih predstavljala Blaž in Tomaž, ko sta nadlegovala očka pri kosilu. Počitnice v hotelu kategorije A!

V hotelu s kopalnico v modrem morju. Z ribami, raki, školjkami na jedilnem listu!

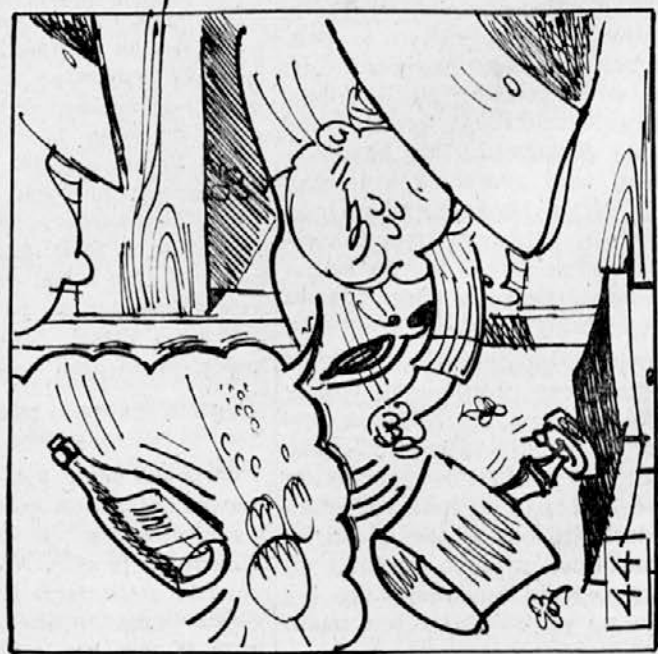

jih čudovitih sanjah. Mama pa ju je ustavila:

»Že pravi! Pustita zdaj to. Bosta pozneje povedala. Vstanita in se umijta! Pravkar je telefoniral očka iz službe. Trinajsto plačo je dobil in dopust je vzeti!«

»Pripravita se — na morje gremo!«

KONEC

44. No, da! To, kar se je zgodilo v tem trenutku, se pripeti pa res samo še v sanjah in v kinu! Takrat, ko je najlepše, se trak pretrga!

Blaž je zalučal steklenico. Ni bil dovolj krepak in steklenica je priletela na suho, na kamen. Reklo je na ves glas »plink«.

Tako na glas, da sta fanta, oba hkrati — doma